



**§ 273**

**Lausunto aloitteesta tuottaja- ja kansalaiskeskustelujen  
järjestämisestä terveydenhuollon tietojärjestelmien rakentamisessa**

HEL 2012-012533 T 00 00 03

**Päätös**

Terveyslautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan, esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

"Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.

Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 19.3.2012 sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.

Yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinnan tavoitteena on mm. hoito- ja hoivakokonaisuuksien parempi hallinta, palvelujen tuottavuuden parantaminen ja parempi laatu sekä toimintatapojen ja terveydenhuollon prosessien uusiminen.

Tavoitteena on ajanmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.

Sopimuksen osapuolet ovat päättäneet muodostaa hankintarenkaan, joka kilpailuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.



erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinnan. Hankintarenkaan kukin jäsen toimii omana hankintayksikkönä.

Hankintarenkaana tehtävää yhteistyötä valvoo ohjausryhmä, joka tekee päätökset yksimielisesti. Päätöksentekoon osallistuvat HUS:n ja edellä mainittujen kuntien edustajat. Myös sosiaali- ja terveysministeriöllä on ohjausryhmässä läsnäolo- ja puheoikeus. Lisäksi hankkeella on kehittämisryhmä ja neuvotteluja varten perustettava neuvotteluryhmä. Hankkeen käytännön toteutuksesta vastaa hanketoimisto.

Hankinnan on arvioitu ajoittuvan vuosiksi 2012–2013. Jos yhteiseen hankintaan päädytään, arvioidaan uuden järjestelmäpalvelun olevan tuotantokäytössä viimeistään vuonna 2017.

Hankintaesitys on herättänyt vilkasta keskustelua eri medioissa. Tulevan tietojärjestelmän hinta on merkittävä ja siihen kohdistuvat odotukset suuria.

Valtuutettu Kati Peltola ja 15 muuta allekirjoittajaa ovat tehneet valtuustoaloitteen laajan tuottaja- ja kansalaiskeskustelun järjestämisestä niistä perusehdoista, joilla tulevan asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinta toteutetaan.

Lehdistössä, internetissä ja sosiaalisessa mediassa alkoi vilkas keskustelu terveydenhuollon tietojärjestelmistä syyskuussa, kun julkisuuteen tuli tieto esityksestä Apotti-hankkeen hankintailmoituksen ja osallistumishakemusten jättämispyynnön käsittelemisestä Helsingin terveyslautakunnassa.

Aloitteessa toivotut avoimet tuottajakeskustelut tulee käydä ennen hankinnan käynnistämistä ja edellä mainitun hankintailmoituksen julkaisemista. Hankinnassa tulee noudattaa julkisista hankinnoista säädettyssä laissa määrättyjä menettelyjä. Asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinta on tarkoitus toteuttaa tämän lain mukaista neuvottelumenettelyä käyttäen. Jo tarjouspyynnössä täytyy tarkasti määritellä perusehdot, joita hankittavalta järjestelmältä vaaditaan. Neuvottelumenettely voidaan käynnistää vasta sen jälkeen, kun tarjouspyyntöön on saatu vastaukset. Neuvottelut käydään hyväksytyn tarjouksen jättäneiden toimittajien kanssa eikä tarjouspyynnössä kuvattuja perusehtoja ole luovallista enää muuttaa, vaan ainoastaan tarkentaa.

Aloitteessa toivotaan, että tuleva tietojärjestelmä muodostuisi sujuvasti muunneltavista ja toisiinsa liitettävistä järjestelmistä ja niiden osista. Julkisessa keskustelussa on myös toivottu, että monet pienet toimittajat/tuottajat voisivat osallistua järjestelmän toteuttamiseen. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan poista niitä nykytilan ongelmia, joiden



vuoksi uuden, yhteisen ja yhdenmukaisen tietojärjestelmän hankintaan on päädytty. Terveystietojärjestelmien koostuvat tällä hetkellä kymmenistä eri ohjelmistoista, joiden välinen tiedonsiirto on hankalaa tai jopa mahdotonta. Eri ohjelmien käytettävyyden vaihtelee ja niihin sisään kirjautuminen vie aikaa. Ohjelmien toimintalogiikka on erilainen ja vaatii käyttäjältä monenlaisten toimintatapojen hallitsemista. Päätös siitä, hankitaanko yksi vai useita järjestelmiä ja yhdeltä suurelta vai usealta pieneltä toimittajalta, on tehtävä ennen hankintailmoituksen julkaisemista.

HUS ja Sitra ovat vuosina 2010-2011 tehneet laajoja selvityksiä erilaisten kansallisten ja kansainvälisten potilastietojärjestelmien ominaisuuksista. Suurten tietojärjestelmien toimittajat ovat myös järjestäneet Helsingissä esittelytilaisuuksia, joissa terveydenhuollon tietojärjestelmien käyttäjät ja tietotekniikan asiantuntijat ovat voineet tutustua niiden ominaisuuksiin. Esittelyiden jälkeen keskustelua on käyty ammattilehdissä, mutta myös internetin keskustelupalstoilla ja muissa medioissa. Lääkärit ja it-alan ammattilaiset ovat painottaneet tärkeitä ominaisuuksia, jotka hankittavassa järjestelmässä tulee olla, kuten käytettävyys, joustavuus ja muunneltavuus, toimittajan luotettavuus ja järjestelmän toimintavarmuus.

Kansalaiskeskustelujen järjestäminen julkisen terveydenhuollon tietojärjestelmän hankkimisesta on haastavaa. Helsinki on suuri kaupunki ja asukkaiden suoran osallistumisen mahdollistaminen on vaikeaa. Edustuksellisen demokratian lisäksi voidaan käyttää uudenlaisia ratkaisuja ja hyödyntää olemassa olevia informaatio-, kuulemis-, osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmiä ja kertoa niistä kuntalaisille.

Kaupunki kehittää sähköisiä välineitä asukasdemokratian toteuttamiseen. Kaupungin osallistumisjärjestelmää kehitetään vaiheittain kohti yleistä osallistumisportaalia, joka julkaistaan kaupungin internetsivujen (hel.fi) uudistuksen yhteydessä. Kaikessa kaupungin hallinnossa tulee olla lähtökohtana asukasvaikuttamiseen panostaminen ja päätöksenteon läpinäkyvyys.

Kaupunkilaisille tullaan tarjoamaan myös yhdenvertaiset ja kattavat aloite-, palaute- ja vaikuttamisjärjestelmät. Tämä taataan mm. kehittämällä ja ottamalla käyttöön kaupunkiyhteinen palautejärjestelmä, jota terveyskeskus aikoo pilotoida loppuvuodesta 2012 ja jonka kaikki hallintokunnan ottavat vaiheittain käyttöön.

Apotti-hankkeella on omat verkkosivut (<http://www.hel.fi/apotti>), joiden välityksellä voi seurata hankkeen etenemistä ja myös lähettää kysymyksiä ja palautetta hankkeeseen liittyen. Hanketoimisto kokoaa



yleisimmät kysymykset palautteen perusteella ja vastaa niihin kootusti kysymys- ja vastauspalstalla (FAQ).

Terveyslautakunta pitää aloitteessa esitettyjä näkökantoja tärkeänä. Terveyslautakunta päätti 2.10.2012 antaessaan lausunnon sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakastietojärjestelmäpalvelun hankintailmoituksesta ja pyynnöstä osallistumishakemusten jättämisestä, palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Lautakunta halusi lisäselvityksiä mahdollisuudesta hankkia järjestelmä osina ja rakentaa se asteittain tarkentuen sekä tästä johtuvista kustannusvaikutuksista, kuten myös hankkeen viivästymisestä johtuvasta riskianalyysistä. Nämä lisäselvitykset tulevat tuomaan paljon tietoa niistä tietojärjestelmän toteuttamisen perusehdoista, joita aloitteen tekijät toivovat kansalaiskeskustelujen avulla saatettavan hankkeesta päättävien tietoon.

Terveyslautakunta päätti 6.11.2012 kokouksessaan omalta osaltaan jättää pöydälle esityksen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankintailmoituksen ja pyynnön osallistumishakemusten jättämisestä käsiteltäväksi seuraavaksi 13.11.2012 pidettävässä kokouksessaan.

#### Terveysvaikutusten arviointi

Hyvin toimiva tietojärjestelmä parantaa tiedon kulkua, lisää hoidon laatua ja potilasturvallisuutta sekä vapauttaa lääkärien työaika potilaille. Tietojärjestelmä, joka lisää hoidon tuottavuutta ja vaikuttavuutta, parantaa koko HUS-alueen asukkaiden terveystalvaeluja ja vaikuttaa myönteisesti heidän terveyteensä."

#### Esittelijä

toimitusjohtaja  
Matti Toivola

#### Lisätiedot

Helena Calonius, kehittämisjohtaja vs., puhelin: 310 42213

#### Päätösehdotus

Terveyslautakunta päättäneee antaa kaupunginhallitukselle seuraavan, esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

"Sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelukokonaisuudet liittyvät toisiinsa entistä enemmän. Yhteistyötä ja toimintamallien yhtenäistämistä on tehty muun muassa sopimalla yhteistyömalleja ja hoitoketjuja. Nykyiset tietojärjestelmät eivät riittävästi tue tätä tavoitetta.



Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestetty eri tavalla kunnasta ja organisaatioista riippuen. Kunnilla ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on käytössä useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti niiden välillä.

Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 19.3.2012 sopimuksen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun (Apotti-hanke) hankintayhteistyöstä. Sosiaalilautakunta ja terveyslautakunta hyväksyivät osaltaan 2.10.2012 kokouksessa sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankintayhteistyön laajentamisen siten, että Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS), Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Keravan kaupungin sekä Kirkkonummen kunnan lisäksi hankintarenkaaseen liittyy KL-Kuntahankinnat Oy.

Yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinnan tavoitteena on mm. hoito- ja hoivakokonaisuuksien parempi hallinta, palvelujen tuottavuuden parantaminen ja parempi laatu sekä toimintatapojen ja terveydenhuollon prosessien uusiminen.

Tavoitteena on ajanmukainen sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon yhteinen järjestelmä, joka mahdollistaa monipuolisen toiminnan tukemisen, helpon laajennettavuuden ja sellaisen avoimen rajapinnan, jonka avulla liitytään sujuvasti muihin käytössä oleviin tietojärjestelmiin.

Sopimuksen osapuolet ovat päättäneet muodostaa hankintarenkaan, joka kilpailuttaa sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinnan. Hankintarenkaan kukin jäsen toimii omana hankintayksikkönä.

Hankintarenkaana tehtävää yhteistyötä valvoo ohjausryhmä, joka tekee päätökset yksimielisesti. Päätöksentekoon osallistuvat HUS:n ja edellä mainittujen kuntien edustajat. Myös sosiaali- ja terveysministeriöllä on ohjausryhmässä läsnäolo- ja puheoikeus. Lisäksi hankkeella on kehittämisryhmä ja neuvotteluja varten perustettava neuvotteluryhmä. Hankkeen käytännön toteutuksesta vastaa hanketoimisto.

Hankinnan on arvioitu ajoittuvan vuosiksi 2012–2013. Jos yhteiseen hankintaan päädytään, arvioidaan uuden järjestelmäpalvelun olevan tuotantokäytössä viimeistään vuonna 2017.



Hankintaesitys on herättänyt vilkasta keskustelua eri medioissa. Tulevan tietojärjestelmän hinta on merkittävä ja siihen kohdistuvat odotukset suuria.

Valtuutettu Kati Peltola ja 15 muuta allekirjoittajaa ovat tehneet valtuustoaloitteen laajan tuottaja- ja kansalaiskeskustelun järjestämisestä niistä perusehdoista, joilla tulevan asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankinta toteutetaan.

Lehdistössä, internetissä ja sosiaalisessa mediassa alkoi vilkas keskustelu terveydenhuollon tietojärjestelmistä syyskuussa, kun julkisuuteen tuli tieto esityksestä Apotti-hankkeen hankintailmoituksen ja osallistumishakemusten jättämispyyntöön käsittelemisestä Helsingin terveyslautakunnassa.

Aloitteessa toivotut avoimet tuottajakeskustelut tulee käydä ennen hankinnan käynnistämistä ja edellä mainitun hankintailmoituksen julkaisemista. Hankinnassa tulee noudattaa julkisista hankinnoista säädettyssä laissa määrättyjä menettelyjä. Asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinta on tarkoitus toteuttaa tämän lain mukaista neuvottelumenettelyä käyttäen. Jo tarjouspyynnössä täytyy tarkasti määritellä perusehdot, joita hankittavalta järjestelmältä vaaditaan. Neuvottelumenettely voidaan käynnistää vasta sen jälkeen, kun tarjouspyyntöön on saatu vastaukset. Neuvottelut käydään hyväksytyn tarjouksen jättäneiden toimittajien kanssa eikä tarjouspyynnössä kuvattuja perusehtoja ole luvallista enää muuttaa, vaan ainoastaan tarkentaa.

Aloitteessa toivotaan, että tuleva tietojärjestelmä muodostuisi sujuvasti muunneltavista ja toisiinsa liitettävistä järjestelmistä ja niiden osista. Julkisessa keskustelussa on myös toivottu, että monet pienet toimittajat/tuottajat voisivat osallistua järjestelmän toteuttamiseen. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan poista niitä nykytilan ongelmia, joiden vuoksi uuden, yhteisen ja yhdenmukaisen tietojärjestelmän hankintaan on päädytty. Terveydenhuollon tietojärjestelmät koostuvat tällä hetkellä kymmenistä eri ohjelmistoista, joiden välinen tiedonsiirto on hankalaa tai jopa mahdotonta. Eri ohjelmien käytettävyyks vaihtelee ja niihin sisään kirjautuminen vie aikaa. Ohjelmien toimintalogiikka on erilainen ja vaatii käyttäjältä monenlaisten toimintatapojen hallitsemista. Päätös siitä, hankitaanko yksi vai useita järjestelmiä ja yhdeltä suurelta vai usealta pieneltä toimittajalta, on tehtävä ennen hankintailmoituksen julkaisemista.

HUS ja Sitra ovat vuosina 2010-2011 tehneet laajoja selvityksiä erilaisten kansallisten ja kansainvälisten potilastietojärjestelmien ominaisuuksista. Suurten tietojärjestelmien toimittajat ovat myös järjestäneet Helsingissä esittelytilaisuuksia, joissa terveydenhuollon



tietojärjestelmien käyttäjät ja tietotekniikan asiantuntijat ovat voineet tutustua niiden ominaisuuksiin. Esittelyiden jälkeen keskustelua on käyty ammattilehdissä, mutta myös internetin keskustelupalstoilla ja muissa medioissa. Lääkärit ja it-alan ammattilaiset ovat painottaneet tärkeitä ominaisuuksia, jotka hankittavassa järjestelmässä tulee olla, kuten käytettävyys, joustavuus ja muunneltavuus, toimittajan luotettavuus ja järjestelmän toimintavarmuus.

Kansalaiskeskustelujen järjestäminen julkisen terveydenhuollon tietojärjestelmän hankkimisesta on haastavaa. Helsinki on suuri kaupunki ja asukkaiden suoran osallistumisen mahdollistaminen on vaikeaa. Edustuksellisen demokratian lisäksi voidaan käyttää uudenlaisia ratkaisuja ja hyödyntää olemassa olevia informaatio-, kuulemis-, osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmiä ja kertoa niistä kuntalaisille.

Kaupunki kehittää sähköisiä välineitä asukasdemokratian toteuttamiseen. Kaupungin osallistumisjärjestelmää kehitetään vaiheittain kohti yleistä osallistumisportaalia, joka julkaistaan kaupungin internetsivujen (hel.fi) uudistuksen yhteydessä. Kaikessa kaupungin hallinnossa tulee olla lähtökohtana asukasvaikuttamiseen panostaminen ja päätöksenteon läpinäkyvyys.

Kaupunkilaisille tullaan tarjoamaan myös yhdenvertaiset ja kattavat aloite-, palaute- ja vaikuttamisjärjestelmät. Tämä taataan mm. kehittämällä ja ottamalla käyttöön kaupunkiyhteinen palautejärjestelmä, jota terveyskeskus aikoo pilotoida loppuvuodesta 2012 ja jonka kaikki hallintokunnan ottavat vaiheittain käyttöön.

Apotti-hankkeella on omat verkkosivut (<http://www.hel.fi/apotti>), joiden välityksellä voi seurata hankkeen etenemistä ja myös lähettää kysymyksiä ja palautetta hankkeeseen liittyen. Hanketoimisto kokoaa yleisimmät kysymykset palautteen perusteella ja vastaa niihin kootusti kysymys- ja vastauspalstalla (FAQ).

Terveyslautakunta pitää aloitteessa esitettyjä näkökantoja tärkeänä. Terveyslautakunta päätti 2.10.2012 antaessaan lausunnon sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakastietojärjestelmäpalvelun hankintailmoituksesta ja pyynnöstä osallistumishakemusten jättämisestä, palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Lautakunta halusi lisäselvityksiä mahdollisuudesta hankkia järjestelmä osina ja rakentaa se asteittain tarkentuen sekä tästä johtuvista kustannusvaikutuksista, kuten myös hankkeen viivästymisestä johtuvasta riskianalyysistä. Nämä lisäselvitykset tulevat tuomaan paljon tietoa niistä tietojärjestelmän toteuttamisen perusehdoista, joita aloitteen tekijät toivovat



kansalaiskeskustelujen avulla saatettavan hankkeesta päättävien tietoon.

Terveyslautakunta päätti 6.11.2012 kokouksessaan omalta osaltaan jättää pöydälle esityksen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelun hankintailmoituksen ja pyynnön osallistumishakemusten jättämisestä käsiteltäväksi seuraavaksi 13.11.2012 pidettävässä kokouksessaan.

#### Terveysvaikutusten arviointi

Hyvin toimiva tietojärjestelmä parantaa tiedon kulkua, lisää hoidon laatua ja potilasturvallisuutta sekä vapauttaa lääkäreiden työaikaa potilaille. Tietojärjestelmä, joka lisää hoidon tuottavuutta ja vaikuttavuutta, parantaa koko HUS-alueen asukkaiden terveyspalveluja ja vaikuttaa myönteisesti heidän terveyteensä."

#### Esittelijä

Kati Peltola ja 15 muuta valtuutettua ovat 12.9.2012 tehneet valtuustolle seuraavan aloitteen:

"Helsinki on osallistumassa muiden kuntien ja HUS:n kanssa terveydenhuollon yhteisen tietojärjestelmän rakentamiseen. Suuret tietojenkäsittelyjärjestelmät voivat onnistua vain, jos ne rakennetaan joustavista ja eri tarpeisiin täsmäsuunnitelluista osista. Näiden osien on oltava myös korvattavissa erillisinä sekä tietotarpeiden että teknologian muuttuessa.

Potilas- ja asiakasjärjestelmän suunnittelu alkaa neuvottelumenettelyllä. Jos siihen kutsutaan vain suuria valmiiden järjestelmien tuottajia, ajaututaan helposti edellä esitettyjen periaatteiden vastaisiin ratkaisuihin.

Siksi ehdotamme, että neuvottelut järjestetään niin, että niissä käydään ensin laajaa tuottaja- ja kansalaiskeskustelua niistä perusehdoista, joilla käyttäjälähtöisiä ja jatkuvasti sujuvasti muunneltavia ja toisiinsa liitettäviä järjestelmiä ja niiden osia voidaan toteuttaa."

Aloitteesta on pyydetty terveyslautakunnan, sosiaalilautakunnan ja talous- ja suunnittelukeskuksen lausunnot.

#### Esittelijä

toimitusjohtaja  
Matti Toivola

#### Lisätiedot

Helena Calonius, kehittämisjohtaja vs., puhelin: 310 42213